

Празник на съвременния пианизъм

Третият ден от фестивалната програма предложи на своята вярна публика среща с клавирното изкуство на Емануил Иванов. Интересът към този концерт беше изключителен, защото освен бляскавата си артистична кариера, този млад изпълнител е роден и израснал в Пазарджик.

Биографията му е абсолютно нестандартна за по-голямата част от българските музиканти. Той завършва чуждоезикова гимназия, обучава се по пиано частно и навлиза постепенно във водовъртежа на българския концертен живот. За първи път имах удоволствието да го слушам на конкурса за пианисти-любители „Андрей Стоянов” през 2012г., където думата „любител” по никакъв начин не кореспондираше с високото ниво на неговия пианизъм и проникновена интерпретация на прозвучалите на конкурса творби. Следваха триумфални победи на конкурса „Велики учители”, „Вива пиано”, голям успех на „Панчо Владигеров”, докато се стигне до миналогодишните две призови места не къде да е, а на международните конкурси „Казагранде” и „Бузони”. Изключителната скромност на младото момче, който не е имал възможността да учи в музикално училище, където конкурсите заемат по-голямата част от обучението на малките музикални „гении”, които като по калъп имат навика да свирят само и само да спечелят срещу съученика си, го извежда бавно, но неусетно до неочакваното, но напълно логично внимание на всички медии и музикални специалисти в страната. Чак през 2019г., голяма част от тях разбраха, че Емануил съществува и естествено той бързо стана център на интереса им. Самото съществуване на рекламната схема в страната изключва бързия успех на подобен тип дарба, защото медиите се надпреварват да пропагандират таланти, за които най-важната стъпка е да „шумят” след себе си, да си проправят път напред с ексклузивното участие

на частни и държавни медии и да се наместват на всички възможни престижни сцени.

Да се пише за дарба като Емануил е и лесно и мъчно. Леснината идва от неизменния положителен знак за неговите изяви и отдадеността му на музикалното изкуство, което той е направил смисъла на цялото си съществуване. Трудното.....- да, то идва от обстоятелството да не се забравят многобройните негови качества, които въпреки че се забелязват отчетливо, е възможно да бъдат пропуснати в детайлите си.

Концертът на младия пианист на 25 януари смело може да бъде поставен като световно музикално събитие. Подобен рецитал би могъл да се чуе във всяка една световна зала в музикални центрове като Париж и Лондон, за което публиката да плати високи цени за вход. Емануил Иванов тепърва ще бъде канен по тези места и сме щастливи, че имаме неговото присъствие тук, в България при това с безплатен вход.

Тазвечершната програма беше съставена от класическо-романтичен шедьоври. Някои от творбите навлизаха и в по-съвременни епохи, като рециталът търсеше кулминацията във втората си част. Началото поставиха рядко свирените 6 вариации оп.34 от Л.в. Бетовен. Напълно логично пианистът отдава своята почит към основния юбилей през тази година – 250 години от рождението на един от най-гениалните творци в цялостното духовно развитие на човечеството.

За разлика от далеч по-мащабните и развити в драматургично отношение 32 вариации до минор, или късните, преминаващи в други измерения 33 вариации върху тема от Диабели, този цикъл се движи още в стилистиката на предшествениците на Бетовен – Хайдн и най-вече Моцарт. Емануил Иванов така и подходи. Темата, както и вариациите, които бяха под влиянието на ранната класика той отдели от останалата част, като те бяха изсвирени с търсена приглушено камерна звучност, като че ли всичко се развива на притъмняваща осветеност, придружено от всички варианти

на педална и безпедална звучност и щрихови съчетания. Затова пък вариациите, показващи приближаващия за автора зрял творчески стил бяха открити ярко, с динамично развиваща се основа, с остри, на моменти резки акценти, които допълнително сгъстяваха основната линия. Вариационният цикъл завърши така както и започна, със свят отделен от външна намеса, сякаш пианистът бе сам със себе си, експериментирайки различен тип звучности, така както повече от две столетия, авторът му изненадвал свикналата на спокойствие и измамно благородство виенска публика.

Слушайки това начало, си мислех вътрешно, че Емануил свири съвсем в стила на немските пианисти. Нищо излишно, същевременно с тънка агогична проекция, която не нарушава общата стабилна конструкция. Когато слушах следващия цикъл- петчастната приказна феерия „Отражения” от Морис Равел, аз си казах „Ама всичко е толкова френско”. Звукоизвличането- без каквото и да е напрежение, с леки, почти невидими движения на ръцете, перфектно изработени пасажии и това, което много рядко се чува в тази музика- пестелив педал, който същевременно е напълно достатъчен. По този начин, конструираната на етажи многопланова фактура се чува дори и във вътрешните детайли, които почти винаги се скриват зад плътната обертонова маса на педала и думите на короновани и некороновани специалисти по френска музика, че този тип музика се свири „С много педал”. Пианистът „потъна” в своя свят на сенки и светлосенки, на странни звукови, темброви и агогични съчетания, които ни изведоха от реалността, за да попаднем в една различна стилова плоскост- тази на импресионизма и експресионизма. Пред очите ни, или по-точно през съзнанието ни пробягваха нощните видения на първата, тъжните, тъмни петна на печалните птици във втората, самотната, почти непомръдваща лодка в океана на третата, ярката испанска феерия на Алборада дел грасиозо и далечния, чак нереален тътен на камбаните в

невидимата долина. Към всеки образ, пианистът подхождаше по свой, неподправен начин, достатъчно оригинално за да бъде негов този свят и достатъчно убедително, за да да бъде верен и подчинен на автора. Слушайки „песента на придворния шут“, наблюдавайки визуалното излъчване на Емануил Иванов (то е не по-малко въздействащо от звуците, изтръгващи се от феноменалните му пръсти), аз си дадох сметка колко навътре навлиза той в привидно графично „извезаните“ образи на френския експресионизъм. Външното безгрижие на подсвиркващия си испански шут, който освен че пее и танцува, съчетано с дуендето (съмнението, че това е така) в средния дял, в който сякаш „чуваме“ андалуския начин на звукоизвличане на някой *santaor*, та това бе един невидим свят, в който попадаме благодарение на един знаменит млад музикант, при когото техническото съвършенство и артистичния облик са в съвършена хармония.

Втората част на това рядко събитие за нашата концертна действителност ни отведе към славянската музикална мисъл. Пиесата във фолклорен стил от Иван Спасов, освен почит към създателя на фестивала, показва поредното несравнимо умение на пианиста – да представя убедително и творби с по-авангарден стилев диапазон. Творбата носи типичните черти на стила на Спасов- търсене на нестандартни звукови и темброви построения, а народната мелодия „Полегнала е Годора“ изниква сякаш от нищото, като че ли не е част от звуковата материя на пиесата, а я чуваме като нещо странично, недокоснато от това, което я предшества. Така може би си я представя и Емануил Иванов, поне така я чух и аз в негова интрепретация.

За финал на този харизматичен рецитал, пианистът беше избрал едно произведение, което не се нуждае от голямо представяне. Когато се появява на сцената през втората половина на XIX столетие, цикълът „Картини от една изложба“ от Мусоргски впечатлява с невероятното

разнообразие на звукова изобразителност, създадена през призмата на руския народен дух, в романтична интонационна среда, търсеща най-тънките нюанси на клавирната темброст и колорит. Не бива да забравяме, че в началото на XX век, Морис Равел оркестрира клавирната партитура на своя руски предшественик, като дава приоритет на оркестъра да разкрие още по-пълно тази невероятна звукова феерия.

Така я чух и аз тази вечер. Прекрасната мисъл на Емануил Иванов като че ли правеше тази невидима връзка между руския и френския гений, търсейки непрекъснато разнообразия на звука, на вибрацията, на състоянието, на движението. Пред слушателите се разкри една непрекъсваема поредица от картини, които вероятно и самият художник Хартман, вдъхновил автора за написване на музикалното произведение не си е мислил. Шутовският образ и неприветливо лице на гнома, леко по-раздвиженото темпо в ритъма на сицилиана от „Стария замък”, неумолимият богат еврейин и неговия длъжник (изградено от пианиста с трудно изброим набор различни начини на звукоизвличане), приглушеното, заплашително натрупване на хармонии в „На мъртвите, на мъртъв език”, скочилата на летящия килим Баба Яга, чисто заканително „сол” в басовия регистър звуча (благодарение на артистизма на Емануил) всеки път с различна динамика и звук, докато цялата тази съвкупност от възшебство прелее в грандиозния символ на Русия- камбаните на киевската порта. Пианистът ни „държа” в света на Мусорски, но разкривайки своята недокосната душевна нагласа, подарявайки ни половин час на неизразимо чувство на театрална постановка.

Аплодиран нестихващо от многобройната публика, младият-скромнен и недокоснат от честите безмислени музикантски амбиции музикант ни се „поклони” с още два феноменални биса- Скарлати-соната (с невероятно чувство на отдалеченост във времето) и виртуозна пиеса от

Бузони, в която разкри в пълна степен своите неизчерпаеми технически възможности.

Твърдя, че дълги години следя концертния живот в страната, включително и когато на тези географски ширини са идвали големи чуждестранни музиканти. Отдавна не съм имал подобно преживяване, което ме накара да си спомня гостуванията на Рихтер, Вайсенберг, Шеринг и др. Емануил Иванов е още много млад, но бързото му, неудържимо личностно развитие ще формира съвсем скоро един от водещите клавирни изпълнители, които са и личности в световен мащаб. Нека го аплодираме, докато все още има време да идва в България и ни дарява с целия спектър от качества на завидния си талант.